

network enterprise europe

Uvod u intelektualno vlasništvo

Europa pred vratima vaše tvrtke

Vedran Đidara

Poslovno-inovacijska agencija - BICRO

Sveučilišta u Dubrovniku
31. Siječanj 2014.

Što je intelektualno vlasništvo?

- „Tvorevina ljudskog uma koja ima komercijalnu vrijednost”
- Ekonomska važnost intelektualnog vlasništva svakim danom raste
- Monopol za komercijalno iskorištavanje kroz određeno vremensko razdoblje
- Izuzetak od temeljnog načela slobode tržišta

Zašto štiti intelektualno vlasništvo?

- Do novog znanja se teško i skupo stiže, no ono se često izuzetno lako kopira
- Ono što je vrijedno kopiranja, vrijedno je i zaštite
- Važnost intelektualnog vlasništva u ekonomijama razvijenih zemalja raste
- Autorska prava danas čine 4-5% GDP

Najvrijedniji brandovi u 2011.

Brand	Rang	Vrijednost	Zemlja
Google	1	\$44.29 milijarde \$	US
Microsoft	2	\$42.80 milijarde \$	US
Wal-Mart	3	\$36.22 milijarde \$	US
IBM	4	\$36.15 milijarde \$	US
Vodafone	5	\$30.67 milijarde \$	UK
Bank of America	6	\$30.61 milijarde \$	US
General Electric	7	\$30.50 milijarde \$	US
Apple	8	\$29.54 milijarde \$	US
Wells Fargo	9	\$28.94 milijarde \$	US
AT&T	10	\$28.88 milijarde \$	US

Izvor: Brand Finance

Koje intelektualno vlasništvo se može zaštititi?

- Glavne grane intelektualnog vlasništva:
 1. Autorska i srodna prava
 2. Industrijsko vlasništvo
 3. Neformalno intelektualno vlasništvo
- formalno – registrirano i/ili zaštićeno zakonima
- neformalno – nije registrirano i/ili zaštićeno zakonima

Struktura

Intelektualno vlasništvo

Autorska i
srodna
prava

Industrijsko vlasništvo

Neformalno
intelektualno
vlasništvo

Autorska
prava

Srodna
prava

Patent

Žig

Industrijski
dizajn

Oznake
geografskog
podrijetla/
oznake
izvornosti

Topografije
poluvodičkih
proizvoda

Poslovna
tajna

Znanje i
iskustvo

1. Autorska i srodna prava

- Autorska prava
 - – prava dodjeljena autorima
- Srodna prava
 - – prava koje imaju osobe bliske autorima (izvođači, nakladnici, filmski producenati, proizvođači baza podataka...)

Autorska djela – primjeri iz prakse

- knjige
- glazba
- fotografije
- zvučne snimke
- dizajnerska djela
- internetske stranice,
- oglasi
- planovi
- mape
- poslovni planovi
- poslovni dokumenti
- računalni programi
- filmovi
- scenariji
- knjige
- tekstovi
- stihovi
- članci

Autorska prava

- **Autor** - fizička osoba koja je stvorila autorsko djelo
- Autorsko djelo - originalna intelektualna tvorevina iz **književnoga, znanstvenog i umjetničkog** područja, bez obzira na način i oblik izražavanja, vrstu, vrijednost ili namjenu.
- Autorsko pravo pripada autoru samim **činom stvaranja djela**
- Autor ima pravo biti priznat i označen kao autor djela.
- Autorska djela se ne registriraju

Autorsko pravo

- Autorsko pravo pripada fizičkoj osobi koja stvori autorsko djelo.
- Autorsko pravo sadrži: *moralna prava autora, imovinska prava autora i druga prava*
- Zaštita autorskim pravom traje - **za života autora i 70 godina nakon njegove smrti**. Istekom tog djelo postaje javno dobro.
- Autorsko pravo je **neprenosivo**. Prijenos imovinskih prava je dopušten.
- Predmet autorskog prava su izražaji, a ne ideje, postupci, metode rada ili matematički koncepti
- **Nisu** predmetom autorskog prava: otkrića, službeni tekstovi, dnevne novosti i druge vijesti te narodne književne i umjetničke tvorevine

Neki posebni slučajevi

- **Računalni programi** bez obzira na vrstu koda štite se kao literarna djela
- **Prijevodi, prilagodbe, Baze podataka, glazbene obrade** i druge prerade autorskog djela, koje su originalne intelektualne tvorevine individualnog karaktera, zaštićene su kao **samostalna autorska djela**.

2. Industrijsko vlasništvo

- Patenti
- Žigovi
- Industrijski dizajn
- Oznake geografskog podrijetla i oznake izvornosti proizvoda i usluga
- Topografije poluvodičkih proizvoda

Patenti

- Patent štiti **tehničke** karakteristike izuma
 - Patent nosiocu daje *pravo spriječiti druge od:*
 - ✓ *proizvodnje,*
 - ✓ *korištenja*
 - ✓ *ili prodaje izuma*
- bez dopuštenja, unutar određenog zemljopisnog područja i vremenskog razdoblja

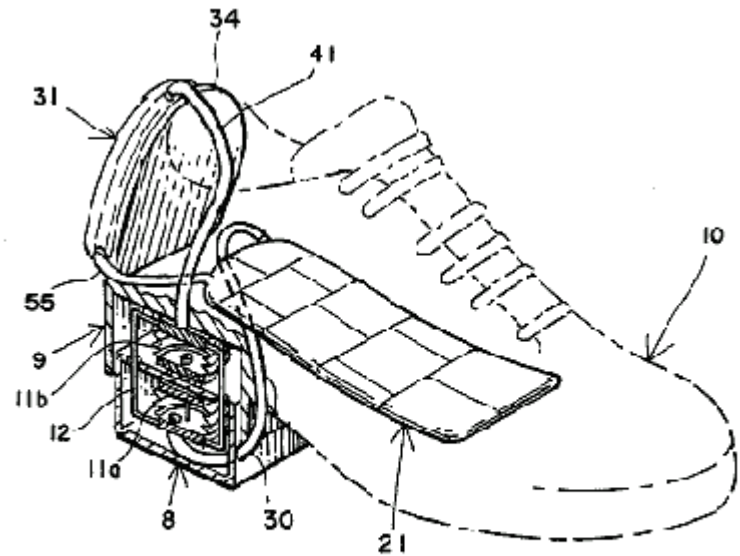

FIG. 2

Uvjeti za patent

Da bi bio priznat kao patent izum mora:

1. Biti nov
 2. Imati inovativni iskorak
 3. Biti industrijski primjenjiv
- Ne mogu biti patentirani: otkrića, znanstvene teorije, matematičke metode, estetske tvorevine, računalni programi, pravila i metode za igre...
 - Ne smiju biti patentirani protivni javnom poretku i moralu (postupci kloniranja ljudi, upotreba ljudskih embrija, modificiranje genetskog materijala ljudi i životinja...)
 - Najduži vijek zaštite patentom: 20 godina
 - Istekom patenta izum postaje javno dobro i svi se mogu njime slobodno služiti.

Prava iz patenta

- Patent je **monopol** dodijeljen od strane države nosiocu patenta u zamjenu za javnu objavu svih detalja izuma.
- Monopol daje njegovom nositelju mogućnost određivanja cijene proizvoda te ga stoga čini jedinim ponuđačem na tržištu.
- Patenti su pravni monopoli, no vrlo rijetko i ekonomski
Farmaceutska industrija je iznimka
- Patenti imaju dvojaku funkciju:
 - daju zaštitu izumu od neovlaštenog iskorištavanja
 - služe i razvoju tehnologije razvoju društva
- Patenti se dodjeljuju jer je izume dugotrajno, teško i skupo stvoriti, no najčešće vrlo lako kopirati.

**Prvi patent
1421 g. Firenca - Filippo
Brunelleschi**

Žig

- Žigovi služe za **označavanje proizvoda ili usluga** pojedinih proizvođača
- jedan od **najčešćih** oblika intelektualnog vlasništva
- Žig može biti svaki znak koji se može grafički prikazati,
- Žig se u stječe registracijom.
- Može ga steći svaka fizička ili pravna osoba.

- Nositelj žiga *može drugima braniti* :
 - isticanje znaka na proizvodima ili njihovim pakiranjima,
 - stavljanje proizvoda na tržište ili pružanje usluga pod tim žigom
 - uvoz ili izvoz proizvoda obilježenih tim žigom,
 - uporabu znaka na poslovnim dokumentima i u reklamiranju.

Industrijski dizajn

- Štiti se vanjski izgled proizvoda ili nekog njegovog dijela (ne tehnička funkcija)
- Uvjeti: novost i individualni karakter
- Rokovi zaštite – pet puta po pet godina
- Dizajni se mogu štititi i autorskim pravima

3. Neformalno intelektualno vlasništvo

- mogu imati izuzetno veliku vrijednost
- nema roka zaštite

Poslovna tajna

- “Povjerljive informacije”
- Njom se sve može štititi
- Potencijalna zaštita - neograničena

Znanje i iskustvo

- “Know-how”
- nepatentirani izumi, formule, dizajni, nacrti, procedure i metode, zajedno s prikupljenim vještinama i iskustvom koje čine kompetitivnu prednost na tržištu

Poslovna tajna

- Neformalni oblik zaštite
- Najstariji oblik zaštite
- Sve se njome može štititi
- Potencijalna zaštita traje neograničeno
 - formula, praksa, postupak, dizajn, instrument, uzorak ili skup informacija koje nisu opće poznate i do kojih nije lako doći, a pomoću kojih tvrtka može ostvariti ekonomsku prednost u odnosu na konkurente
- ponekad se označava i kao “povjerljive informacije”

Patent

vs. Poslovna tajna

- Šira zaštita protiv trećih strana
- **Troškovi**
- Prilika za prodaju ili licenciranje invencije
- **Javni pristup**
- Trajanje: 20 godina
- **Teritorijalna ograničenja**
- **Invencije**
- Uža zaštita. Samo protiv špijuneranja
- **Prividno nema troškova**
- Vrlo teško za transferiranje
- **Ograničen pristup**
- Trajanje: vrijeme tijekom kojeg tvrtka može sačuvati tajnu
- **Nema teritorijalnih ograničenja**
- Bilo koja informacija

Izumi nastali u radnom odnosu

- Zakon o radu poznaje tri situacije:
 1. Izum koji je ostvaren na radu ili u vezi s radom
 - prava na izum ide poslodavcu, radnik ima pravo na pravičnu nadoknadu
 2. Izum koji je nastao u vezi s djelatnošću poslodavca,
 - radnik je dužan obavijestiti poslodavca te mu pismeno ponuditi ustupanje prava
 - poslodavac mora u roku od 30 dana očitovati se
 3. Tehničko unaprjeđenje
 - ako poslodavac prihvati primijeniti tehničko unaprjeđenje koje je predložio radnik, dužan mu je isplatiti nadoknadu

Autorska prava nastala u radnom odnosu

- regulira Zakon o autorskim i srodnim pravima
- autorska prava na autorskom djelu *zadržava autor*
 - ukoliko zakon, ugovor o radu, ili drugi akt koji uređuje radni odnos ne određuje drugačije.
- Iznimka: računalni programi
 - poslodavac je isključivo ovlašten izvršavati sva imovinska prava na tako stvorenom programu, ukoliko ugovorom nije drugačije određeno

EU IPR Helpdesk

- Službena inicijativa Europske komisije za pružanje usluga intelektualnog vlasništva usmjerena prema:

1. Europskim malim i srednjim poduzećima:

- internacionalizacija poslovanja,
- transfer znanja i tehnologija

2. Korisnicima EU financiranih programa – (FP7/CIP) :

- Akademski sektor te mala i srednja poduzeća

3. Posredničkim organizacijama

Usluge EU IPR Helpdeska

- ✓ Edukativne radionice o intelektualnom vlasništvu
- ✓ Personalizirani odgovori na pojedinačna pitanja (unutar radna 3 dana)
- ✓ “1 na 1” savjetovanja o intelektualnom vlasništvu
- ✓ Publikacije (kako koristiti licence, kako pretraživati patente, žigove...)
- ✓ Razumljivi odgovori za osobe bez iskustva u pravnim pitanjima
- ✓ Pregled dokumentacije u projektima i upravljanja Intelektualnog vlasništva
- ✓ Analiza Intelektualnog vlasništva u tvrtki/projektu

Primjer iz prakse

Mali poduzetnik iz Hrvatske – softverska rješenja

Izazov: Nepoznavanje procedure i važnosti zaštite žiga (brenda) – EEN/EU IPR radionica o pretrazi žigova

EU IPR HD: Prilikom pretrage baze žigova, utvrđeno da je žig zaštićen na razini EU

Savjet:

- Analizirati mogućnosti zaštite drugog imena za EU tržišta
- Aplicirati za zaštitu žiga barem na hrvatskom tržištu

Realizirano:

- Trgovačko društvo je zaštitilo žig u Hrvatskoj
- U tijeku analiza zaštite žiga za EU tržište

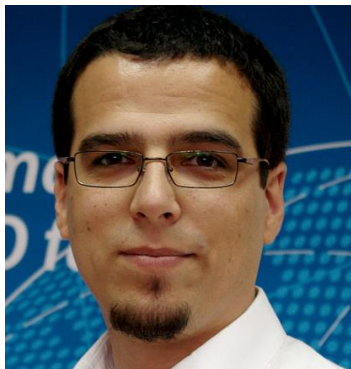
EU IPR Helpdesk Ambasadori u Hrvatskoj

Vedran Đidara
Poslovno inovacijska
agencija RH - BICRO
+385 99 8156657
vedran.didara@bicro.hr
ZAGREB

Goran Zeković
Poslovno inovacijska
agencija RH - BICRO
+385 99 3134149
goran.zekovic@hit.hr
ZAGREB

Nikola Balić
Ured za transfer
tehnologije - SPLIT
+385 21 566881
nikola@utt.unist.hr
SPLIT

Ivan Štefanić
[TERA TEHNOPOLIS](mailto:stefanic@tera.hr)
+385 91 5701875
stefanic@tera.hr
OSIJEK

Praktični primjeri i vježbe

Europa pred vratima vaše tvrtke

